

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ І ОБДАРОВАНОСТІ
2024 р.

Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	цикл професійної підготовки, нормативний компонент ОП
Галузі знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, семінарські заняття
Форми контролю	екзамен

Інформація про викладачів

Викладач	Полілуєва Інга Володимирівна, канд. псих. наук, старший викладач
Контактний телефон	+380955743112
Е-mail:	madampolilueva@gmail.com
Профайл викладача	https://nnipp.gnpu.edu.ua/kafedry/kafedra-pedahohiky-psykholohii-sotsialnoi-roboty-ta-menedzhmentu/poliluieva-inha-volodymyrivna.html
Консультації	Консультації в день проведення лекцій / практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту та в Google classroom

Кількість часу на вивчення

	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Лекцій	18	6
Практичних занять	22	6
Самостійна робота студента	80	108
Форма контролю	екзамен	екзамен

Представлена початкова дисципліна спрямована на оволодіння методологічними, теоретичними, методичними засадами психології творчості та обдарованості з акцентом на

проблемі розвитку творчого потенціалу особистості. Дисципліна спрямована на розкриття зв'язків психології творчості та обдарованості з культурою, на розуміння ролі творчості в психічному розвитку та психічному житті людини, на виявлення специфіки творчої діяльності, а також якостей та життєвих відносин творчої особистості.

Мета навчальної дисципліни:

1) формування системних знань з теоретичних та прикладних питань психології творчості та обдарованості в системі «особистість – творчість»;

2) оволодіння знаннями про специфіку творчої діяльності та підходами до її розвитку в професії, ставленні особистості до інших людей і до себе;

3) набуття професійних навичок аналізу обдарованості, можливостей психологічної гармонізації життя обдарованої дитини;

4) поглиблення знань у галузі сучасної психології, підвищення культури психологічного мислення студентів і формування в них творчого ставлення до професії психолога.

Завдання навчального курсу:

1) систематизація інформаційного масиву з психології творчості та обдарованості;

2) вивчення досягнень окремих учених, напрямів у психології творчості та обдарованості;

3) здійснення психологічного дослідження творчого потенціалу особистості та інтерпретації його результатів;

4) вміння будувати психологічні моделі аналізу та консультування особистості в аспекті її творчого потенціалу та розвитку.

5) формування прикладних умінь і навичок для з'ясування вікової динаміки творчості та обдарованості у практиці психолого-педагогічної діяльності.

У результаті вивчення курсу здобувач освіти набуває загальні і фахові компетентності

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК 3. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ФК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН2. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН3. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН4. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні з рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПРН16.Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

У здобувачів освіти після вивчення навчальної дисципліни мають бути сформовані такі **результати навчання:**

знати:

1) основні проблеми, завдання, перспективи, сфери застосування психології творчості та обдарованості;

2) закономірності, психологічні особливості творчості та обдарованості, основні стратегії розвитку обдарованості;

3) особливості розвитку творчості та обдарованості на різних етапах онтогенезу;

4) особливості психодіагностичної процедури обстеження обдарованих дітей;

уміти:

1) визначати особистісні якості творчих школярів;

2) діагностувати творчі схильності учнів у навчальній діяльності;

3) аналізувати та інтерпретувати емпіричні дані, отримані в результаті діагностики, скласти психологічну характеристику обдарованої дитини;

4) використовувати дослідницькі підходи у створенні умов для розвитку дитячої творчості та обдарованості.

Організація навчання

Види занять. Лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, студенти відповідають з місця; викладач піклується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання не для контролю знань, а для з'ясування рівня орієнтованості і пізнання студентів з проблем курсу, міри їх готовності до сприйняття наступного матеріалу.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) - це самостійна діяльність-учіння студента, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Методи навчання: словесні, наочні, практичні, практико-теоретичні, пояснювально-ілюстративні, частково-пошукові, проблемні, дослідницькі, інформаційно-комунікаційні, діагностичні, особистісно зорієнтовані, технології проблемного, інтерактивного навчання, технології розвитку творчої особистості тощо. Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь,

компетентностей) у неформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням, які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни (Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті <https://cutt.ly/I9sCvQH>)

Організаційні й навчальні обов'язки студентів:

- на практичні заняття приходити підготовленими, ознайомленими з ходом роботи;
- не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися;
- дотримуватись правил техніки безпеки й охорони праці;
- дотримуватись тем навчальної дисципліни;
- ставити запитання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмету та консультуватися з викладачем;
- аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача;
- вимагати від викладача додаткових роз'яснень на заняттях у випадку їх недостатнього висвітлення на лекціях;
- у випадку незгоди із отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем;
- вчасно здавати відповідні теми;
- дотримуватись правил техніки безпеки й охорони праці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Теми лекцій	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ АСПЕКТИ	
1	Предмет, завдання психології творчості. Фізіологічні механізми творчості.
2	Методи психології творчості.
3	Загальна характеристика здібностей. Рівні здібностей.
4	Класифікація й види творчості
5	Психологія творчого інтелекту.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ТА АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧОСТІ	
6	Особливості творчих особистостей
7	Психологія обдарованості та її характеристика.
8	Психологічні особливості обдарованих дітей.
9	Проблеми обдарованих дітей.
Теми практичних робіт	
1	Вплив емоційно-почуттєвої сфери на творчість особистості.
2	Творчий потенціал особистості
3	Мотивація творчої діяльності
4	Загальна характеристика методів дослідження творчої особистості.
5	Творчі ігри на уроках і вдома.
6	Діагностика творчих здібностей учнів у процесі навчання.
7	Методи навчання і стимулювання творчості.
8	Методи дослідження творчості.
9	Діагностика здібностей і інтелекту (методичний інструментарій).
10	Креативність. Методи діагностики.
11	Програма розвитку культурного інтелекту

**Перелік питань до підсумкового контролю із дисципліни
«Психологія творчості та обдарованості» (залік)**

1. Предмет і завдання психології творчості. 2. Функції психології творчості. 3. Методи діагностики психології творчості та обдарованості. 4. Психофізіологічні механізми творчості. 5. Психологічні теорії творчості. 6. Розвиток психології творчості в Україні. 4. Здібності й задатки. 5. Рівні розвитку здібностей. 6. Творчі здібності та їх розвиток. 7. Класифікація видів творчості. 8. Структура творчого процесу. 9. Психологічна характеристика видів творчості. 10. Психологічні особливості творчого інтелекту. 11. Характеристика творчого мислення (види і критерії). 12. Особливості творчого мислення. 13. Уява в творчому процесі. 14. Роль емоцій у творчому процесі. 15. Несвідоме в творчому процесі. 16. Інтуїція в творчому процесі. 17. Творчий потенціал та його структура. 18. Типологія творчих особистостей. 19. Особливості творчих особистостей. 20. Мотивація творчості. 21. Творча криза особистості та шляхи її подолання. 22. Бар'єри творчості. 23. Вплив творчості на здоров'я особистості. 24. Креативність у структурі творчої особистості. 25. Креативність і творчість. 26. Психологічна характеристика творчості педагога. 27. Гендерні стереотипи в творчості. 28. Сензитивні періоди у розвитку творчості. 29. Особливості дитячої творчості. 30. Словотворчість у дошкільному віці. 31. Дитячий малюнок як передумова творчості. 32. Казки як елемент розвитку творчості. 33. Характеристика підліткової та юнацької творчості. 34. Творчість у середньому віці. 35. Специфіка творчої діяльності людей старшого віку. 36. Розвиток творчості. 37. Психологія обдарованості та її завдання. 38. Проблема обдарованості психології. 39. Вплив генетичних і середовищних чинників на формування й розвиток обдарованості. 40. Класифікація видів обдарованості. 41. Психологічна характеристика типів обдарованості. 42. Структура творчої обдарованості. 43. Ознаки обдарованості. 44. Особливості особистості обдарованих дітей. 45. Особливості особистості обдарованих дітей з гармонійним і дисгармонійним типом розвитку. 46. Кризи дитячої обдарованості. 47. Трудності й проблеми обдарованих дітей. 48. Особливості навчання і виховання обдарованих дітей. 49. Обдарована дитина в сім'ї. 50. Обдаровані діти з особливими потребами.

Список рекомендованих джерел

Основна:

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 200 с.
2. Гріффітс К., К. Меліна. Посібник із креативного мислення. К., 2020. 288 с.
3. Ільїна Н. Психологія творчості та обдарованості. К., Університетська книга, 2018. 227 с.
4. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
5. Міллер А. Драма обдарованої дитини та пошук справжнього Я. Вид-во Ростислава Бурлаки, 2022. 160 с.
6. Психологія творчості: курс лекцій з дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» / укладач Костю С.Й., Мукачево : МДУ, 2018. 46 с.
7. Яланська С.П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.
8. Fazylova S., Rusol K. Development of Creativity in Schoolchildren through Art. *Czech- Polish Historical and Pedagogical Journal*, 2016. № 8/2. P. 112–123.

Додаткова:

1. Браун П. Естетичний інтелект. К.: ФАБУЛА, 2022. 272 с.
2. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2015. Вип. 1(2). С. 3–7.
3. Келлі Т., Келлі Д. Психологія творчості. Світло, сутінки і темна ніч душі. К.: Основи, 2020. 295 с.
4. Максименко С.Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
5. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. *Креативна педагогіка*. 2016. Вип. 11. С. 120–131.
6. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. *Психологія і суспільство*. 2015. Вип. 3 (61). С. 86–91.

Інформаційні ресурси

1. <http://tppjournal.com.ua/> «Теоретичні і прикладні проблеми психології»
2. <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia> «Актуальні проблеми психології»
3. <http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/> «Теорія і практика сучасної психології»
4. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/psychology/> «Психологія»

ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ: *екзамен*

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ: *тестові завдання, самостійна робота, усні опитування на практичних заняттях.*

В межах навчальної дисципліни визначається вага кожного виду робіт – максимальна кількість балів, яку може отримати студент у процесі виконання кожного виду робіт. Максимальний бал за кожне заняття (практичне), виконану роботу (самостійну, індивідуальну), модульний контроль розраховується як частка ваги кожного виду робіт до кількості таких форм роботи, визначених програмою навчальної дисципліни.

Розподілу балів у межах навчальної дисципліни продемонстровано в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни Денна форма навчання

Теми									Самостійна робота	Модульний контроль	Форма семестрової атестації – екзамен
Максимальна кількість балів – 45									Максимальна кількість балів – 36	Максимальна кількість балів – 9	Максимальна кількість балів – 10
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	СР	МК	10
№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	№ 8	№ 9	№ 1... № 9	№ 1	

Заочна форма навчання

Практичні заняття			Самостійна робота	Модульний контроль	Індивідуальне завдання	Форма семестрової атестації – екзамен
Максимальна кількість балів – 60			Максимальна кількість балів – 10	Максимальна кількість балів – 10	Максимальна кількість балів – 10	Максимальна кількість балів – 10
ПЗ 1	ПЗ 2	ПЗ 3	СР	МК		
20	20	20	10	10	10	10

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Відповідність шкал оцінювання та критеріїв визначення рівнів навчальних досягнень здобувачів освіти подано у табл. 2.

Таблиця 2

Відповідність шкал оцінювання та критеріїв визначення рівнів навчальних досягнень здобувачів освіти

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень студентів
90-100	A	<p>Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями – A (90–100 балів).</p> <p>Студент вільно володіє навчальним матеріалом, успішно розв’язує завдання підвищеної складності, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань, під час виконання самостійної роботи. Основні питання розкриває на високому теоретичному й практичному рівнях, без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння навчальним матеріалом, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом із навчальної дисципліни. Набуті компетенції творчо застосовує в професійній предметній діяльності.</p>
100		
99		
98		
97		
96		
95		
94		
93		
92		
91		
90		
82-89	B	<p>Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження – B (82–89 балів).</p> <p>Студент володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни на творчому рівні. Під час відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, проте у відповідях допускає неточності.</p>
89		
88		
87		
86		
85		
84		
83		
82		
74-81	C	<p>Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками – C (74–81 бал).</p> <p>Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає суттєві неточності. Розкриває основні питання, а на додаткові відповідає неповно. Ознайомлення з додатковими джерелами не є систематизованим.</p>
81		
80		
79		
78		
77		
76		
75		
74		
64-73	D	<p>Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками – D (64–73 бали).</p> <p>Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати</p>

		знання в стандартних ситуаціях. Послугується тільки загальним поняттєвим апаратом, у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але розкриваючи основні питання допускає суттєві помилки.
60-63	E	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками нижчий за середній – D, E (60–63 бали). Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Послугується тільки загальним поняттєвим апаратом, у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але розкриваючи основні питання допускає суттєві помилки.
63		
62		
61		
60		
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни. Низький рівень з можливістю повторного складання – FX (35–59 балів). Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно. Робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не 5 орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу або не засвоїв окремі розділи курсу.
1-34	F	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни. Низький рівень з обов’язковим повторним курсом – F (1–34 бал).
73		
72		
71		
70		
69		
68		
67		
66		
65		
64		